జాతీయోద్యమము

1 మితవాదులు (Moderates) — 1885 - 1905

2. అతివాదులు (Extremist) - 1905 - 1920

3) విప్లవాత్మక తీవ్రవాదులు (Revolutionary Terrorists) - 1897 - 1931

4) వామపక్షాలు (Leftists) - 1936 — 1939

5) గాంధీయుగం - (Gandhian Era) - 1920 - 1947.

→ INC కి ముందు ఉన్న సంస్థలు.

SNO	సంస్థ పేరు	సంవత్సరం	ప్రదేశము	స్థాపకులు
1	బంగభాష ప్రకాశిక సభ	1836	కలకత్తా	-
2.	లాండ్ హోల్డర్స్ సొసైటి	1838	కలకత్తా	ద్వారకానాథ్ ఠాగూర్
	బ్రిటిష్ ఇండియా సొసైటి	1839	లండన్	విలియం ఆడమ్స్
3.	బ్రిటిష్ ఇండియా అసోసియేషన్	1851	కలకత్తా	దేవేంద్రనాథ్ ఠాగూర్
4.	ఈస్ట్ ఇండియా అసోసియేషన్	1866	లండన్	దాదాభాయి నౌరోజి.
5.	నేషనల్ ఇండియన్ అసోసియేషన్	1867	లండన్	మేరి కార్పెంటర్
6.	ఇండియన్ అసోసియేషన్	1876	కలకత్తా	S.N బెనర్జీ, ఆనంద్ మోహన్ బోస్.
7)	మద్రాస్ మహాజన సభ.	1884	మద్రాస్	వీరరాఘవాచారి, సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్, P ఆనందాచార్యులు, రంగయ్యనాయుడు
(8)	బొంబే ప్రెసిడెన్సీ అసోసియేషన్	1885	బొంబాయి	ఫిరోజ్ షా మెహతా, బద్రుద్దీన్ త్యాబ్జీ, K.T. తెలాంగ్

రాయలసీమ కురువృద్ధుడు - కల్లూరి సుబ్బారావు.

సుబ్రహ్మణ్య అయ్యర్ - దక్షిణ భారతదేశ కురువృద్ధుడు - Grand old man of South India - Hindu paper founder.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

మితవాదులు: (MODERATES) భారతదేశంలో జాతీయ ఉద్యమం లేదా మితవాద ఉద్యమం 1885 లో INC పార్టీలో ప్రారంభమైనది.

లక్ష్యాలు: (1) బాధ్యతాయుతమైన ప్రభుత్వం

(2) వయోజన ఓటు హక్కు

(3) గవర్నర్ జనరల్ ఎక్జిక్యూటివ్ కౌన్సిల్‌లో అధిక భారతీయులు ఉండుట.

(4) సివిల్ సర్వీసెస్‌లో అధిక భారతీయులు ఉండుట

(5) భారతదేశంలోని అన్ని ప్రాంతాలలో ఉన్న వెనుకబాటుతనానికి గల కారణాలు తెలుసుకొని వాటి అభివృద్ధి కొరకు చర్యలు తీసుకొనుట.

(6) ద్రవ్యోల్బణం లో భారతీయుల స్థితిగతులను మెరుగు పరచాలి.

(7) మిలటరీ పై ఖర్చు తగ్గించాలి.

పద్ధతులు: (1) P.P.P. (Pray, Petition, protest) - ప్రార్థన - విజ్ఞప్తి - నిరసన.

(2) వార్తా పత్రికలు ప్రచురించుట.

(3) పుస్తకాలు రచించుట

(4) పట్టణాల్లో సమావేశాలు ఏర్పాటు చేసి ప్రసంగాల ద్వారా ప్రజలకు అవగాహన కల్పించుట.

పాత్ర: (Role)

1. గోపాలకృష్ణ గోఖలే బిరుదు - భారత జాతీయ ఉద్యమ పితామహుడు.

వార్తాపత్రిక - సుధారక్ (Sudharak) (లేదా) అనగా కూడా సుధారక్ పత్రికను మహాత్మాగాంధీ ప్రచురించాడు) కలదు.

గ్రంథము - The Principles of Political Science.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

సంస్థ: The Servents of India Society (1905లో బొంబాయిలో)

- స్థాపించే సమయం - మహాదేవ గోవింద రానడే (M.G. రనడే)
- గాంధీజీ యొక్క రాజకీయ గురువు - గోఖలే.

→ నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యను ఏర్పాటు చేసిన మొట్టమొదటి వ్యక్తి - గోఖలే
(భారతదేశ సంస్థానములలో బరోడా మొట్టమొదటి సారిగా నిర్బంధ ప్రాథమిక విద్యను ప్రవేశపెట్టింది.)

దాదాభాయ్ నౌరోజీ:

బిరుదులు - 1) భారత దేశ్ కు పితామహుడు
2) First Economist of India. - మొదటి ఆర్థికవేత్త.
3) Father Drain Theory
4) First Indian British parliamentarian.

వార్తాపత్రికలు: 1) Voice of India [లండన్‌లో - ఇంగ్లీషులో]
2) రాస్ట్ గోఫ్తార్ [మహారాష్ట్రలో - పార్శీ భాషలో]

గ్రంథము: POVERTY AND UNBRITISH RULE OF INDIA

సంస్థలు: 1) ఈస్ట్ ఇండియా అసోసియేషన్ - లండన్‌లో)
2) పార్శీ Reform Association (మహారాష్ట్రలో - పార్శీల సంక్షేమానికోసం)

→ INC కి 3సార్లు అధ్యక్షుడైన మొట్టమొదటివాడు - దాదాభాయ్ నౌరోజీ
[1886 - కలకత్తా
1893 - లాహోర్
1906 - కలకత్తా]

→ 1906 కలకత్తా INC సమావేశములలో స్వరాజ్ & అధ్యక్షతన 4 తీర్మానాలు ప్రవేశపెట్టబడ్డాయి.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

అవి 1) స్వరాజ్య తీర్మానం.

2) స్వదేశీ "

3) బహిష్కరణ "

4) జాతీయ విద్య "

→ నౌరోజీ లండన్‌లోని Finnsbury నియోజక వర్గం నుంచి లిబరల్ పార్టీ తరఫున పోటీ చేసి బ్రిటిష్ పార్లమెంటుకు ఎన్నికయ్యాడు. House of Commons కు

→ ఎన్నికవుతాడు దిగువసభ (ఎగువసభ - House of Lords)

→ INC కు కాంగ్రెస్ అనే పదాన్ని ఇచ్చాడు. (అంతకుముందు I.N. Union)

సురేంద్రనాథ్ బెనర్జీ:

బిరుదు - దేశకోత్తమ.

- Silver tongue orator

గ్రంథము - A NATION IN THE MAKING.

సంస్థ : ఇండియన్ అసోసియేషన్ (ఆనందమోహన్‌బోస్‌తో కలిసి)

→ SN బెనర్జీ ఒక ICS (Indian Civil service) అధికారి

→ జాతీయ ఉద్యమంలో చురుకుగా పాల్గొంటున్నాడు అనే నెపంతో బ్రిటిష్ SN బెనర్జీని ICS నుండి తొలగించినది

→ ఇండియన్ అసోసియేషన్ ద్వారా భారతీయులు ICS పరీక్షలు రాసే విధంగా ప్రోత్సాహాన్ని కల్పించాడు.

- ఇండియన్ అసోసియేషన్ యొక్క శాఖ అయిన Indian National Conferrence బ్రిటిష్ వద్ద నుంచి పరిపాలనా సంస్కరణలను డిమాండ్ చేసింది

→ 1917 ఆగష్టు డిక్లరేషన్ (1919 చట్టానికి సంబంధించినది) ను సమర్థిస్తూ 1918లో నేషనల్ లిబరల్ పార్టీని ఏర్పాటుచేసాడు.

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

→ 1905 బెంగాల్ విభజనను వ్యతిరేకంగా విభజన ఉద్యమాలను మొట్టమొదటగా SN. బెనర్జీ, కృష్ణ కుమార్ మిత్రాలు ప్రారంభించారు. (K.K. మిత్రా యొక్క సంచిక న్యూ పత్రికలలో మొదటిసారిగా Boycott బహిష్కరణ అనే పదం ప్రయోగించబడినది)

ఆనందమోహన్ బోస్. ఇతను కూడా ఒక I.C.S అధికారి.

→ 1905 బెంగాల్ విభజనను వ్యతిరేకంగా కలకత్తా సమావేశమునకు అధ్యక్షత వహించాడు

– ఈ సమావేశం ఆల్బర్ట్ కలకత్తాలోని టౌన్‌హాల్ వద్ద నిరసన స్థాపన చేసి బెంగాల్ విభజన వ్యతిరేక ఉద్యమాలను, వందేమాతరం, స్వదేశీ ఉద్యమాలను బెంగాల్ అంతటా వ్యాప్తి చేయుటకు నిర్ణయించాడు.

మౌలానా అబుల్ కలామ్ ఆజాద్ : ఇతను మొదటి అరబియాలో రచించాడు.

వార్తపత్రికలు – 1) అల్ హిలాల్

2) బిలే హిలాల్.

3) గుబ్బారే-ఇ-ఖాతిర్

ప్రస్తుతము: INDIA WINS FREEDOM

→ 1945 లో వేవెల్ గవర్నర్ జనరల్ వేవెల్ ప్లాన్ చేసిన కేబినెట్ సమావేశమునకు INC ప్రతినిధిగా మౌలానా పాల్గొన్నాడు.

– స్వతంత్ర భారత దేశమునకు మొట్టమొదటి విద్యా మంత్రి - మౌలానా ఆజాద్.

→ ఆజాద్ జన్మదినమైన NOV-11 ను భారతీయ విద్యార్థినీలుగా భారత ప్రభుత్వం ప్రకటించింది.

→ ఫీనిక్స్ మిత్రాలో స్థాపించిన పత్రిక - ఇండియన్ ఒపీనియన్.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

→ 1893లో జరిగిన సంఘటనలు.

1) గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికాకు వెళ్ళుట.

2) వివేకానంద చికాగో సర్వమత సమ్మేళనంలో ప్రసంగించుట.

3) అనిబీసెంటు ఐర్లాండ్ నుంచి భారతదేశానికి వచ్చుట.

4) అరబిందో ఘోష్ 14 సంవత్సరముల అజ్ఞాత లండన్ నుంచి భారతు వచ్చుట

5) తిలక్ మహారాష్ట్రలో గణేష్ ఉత్సవాలను ప్రారంభించుట.

అతివాదులు :- (1905 - 1920)

→ 1905 నుంచే INCలో అతివాదుల ప్రభావం కనపడింది.

→ అతివాదుల డిమాండ్ మేరకు 1905లో INC సమావేశాలు వారణాసి సమావేశంలో బెంగాలు విభజించే విధంగా స్వదేశీ తీర్మానము ప్రవేశపెట్టబడినది.

→ 1906లో అతివాదుల డిమాండ్ మేరకు దాదాభాయ్ నౌరోజీ నేతృత్వంలో కలకత్తా INC సమావేశంలో మొట్టమొదటిసారి విధంగా స్వదేశీ తీర్మానం ప్రవేశపెట్టబడింది.

→ 1907 రాష్ట్రపతి ఎన్నిక విషయంలో సూరత్ INC సమావేశంలో INC అధికారికంగా రెండుగా చీలిపోయింది (మితవాదులు - అతివాదులు)

→ లక్ష్యాలు: 1) మితవాదుల లక్ష్యాలు.

2) స్వదేశీ.

3) బ్రిటన్ పరిశ్రమల నుంచి భారతీయ చేనేత కార్మికులను రక్షించుట.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

పద్ధతులు :- 1) బహిష్కరింపులు

2) స్వదేశీ వస్తువులు వాడుకోవడం

3) విదేశీ వస్త్రాలను దహనం చేయడం.

4) గణేష్, శివాజీ ఉత్సవాలను ఏర్పాటు చేయడం.

5) వార్తాపత్రికలు

6) సంస్థలు

7) పుస్తకాలు.

8) పట్టణాల్లో సమావేశాలు నిర్వహించుట.

పాత్ర: 1) బాలగంగాధర తిలక్: బిరుదులు - 1) లోకమాన్య

(వాళ్ళింట్లోనే చిన్న ఈ బిరుదును ఇచ్చారు) → ← 2) భారత అశాంతి పితామహుడు (పితామహ)

3) Uncrowned King of India.

వార్తాపత్రికలు :- 1) కేసరి (మరాఠీ భాష)

2) మరాఠా (ఆంగ్ల భాష)

పుస్తకాలు : 1) గీతా రహస్య

2) ఆర్కిటిక్ హోమ్ ఆఫ్ వేదాస్.

→ తిలక్ అనేక రాజకీయ సమస్యలను వ్యాఖ్యానం చేసి నిషేధ నిషేధమును అనుసరించాడు దేశీయ అంశాలు కూడా

→ కేసరి ఆర్కిటిక్ ప్రాంతం నుంచి వచ్చారని వ్యాఖ్యానించాడు.

→ 1893 - లో గణేష్ ఉత్సవాలను ప్రారంభించాడు.

1895 - లో శివాజీ ఉత్సవాలను ప్రారంభించాడు.

1896 - లో మొట్టమొదటి సారిగా విదేశీ వస్త్రాలను తగలబెట్టే వద్ద దహనం చేసాడు.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

1897 -లో ప్లేగువ్యాధిని నివారించడానికి రాండ్ (RAND) ను ప్రత్యేకాధికారిగా తన వార్తా పత్రికలలో అనేక వ్యాసాలను ప్రచురించాడు.

- దీనిపై ప్రజాపితురైన చాపేకర్ సోదరులు (బాల్కృష్ణ, దామోదర్) రాండ్ మరియు ఆయర్ట్‌ను హత్య చేసారు.

- దీనిపై విచారణ జరిగి, తిలక్‌కు 18నెలల జైలుశిక్ష విధించబడినది.

1908 -లో ప్రఫుల్లచాకి, కుదీరామ్‌బోస్ ముజఫర్‌పూర్ జడ్జి అయిన కింగ్స్‌ఫోర్డ్‌ను హత్య చేయుటకు ప్రయత్నించారు. కాని విఫలమైనారు.

- వీరి మద్దతుగా తిలక్ తన పత్రికలలో అనేక వ్యాసాలను ప్రచురించాడు. దీనిలో

- తిలక్ పై దేశద్రోహ కేసు నమోదై విచారణానంతరం (1897 తీరులనే) 6సంవత్సరముల జైలుశిక్ష విధించబడినది (మాండలే జైల్)

- 1908 నుంచి 1914 వరకు మియన్మార్‌లోని మాండలే జైలులో నిర్బంధించబడ్డాడు

1916 -లో తిలక్ మహారాష్ట్రలో Home Rule ఉద్యమాన్ని ప్రారంభించాడు.

మిగతాప్రాంతాలలోని తిలక్ యొక్క Home Rule ఉద్యమాన్ని అనిబిసెంట్ మొదలైన ప్రాంతాల్లో వ్యాప్తి చేసాడు.

- తిలక్ యొక్క HR ఉద్యమం అనిబిసెంట్ యొక్క All India Home Rule League ఉద్యమంలో విలీనమైనది.

1916: -లో లక్నో INC సమావేశంలో తిలక్, జిన్నా, అనిబిసెంట్ ల & ప్రయత్నాల ఫలితంగా మితవాదులు, అతివాదులు మరియు ముస్లింలీగ్ ఏకమైనారు.

ఈ సమావేశానికి అధ్యక్షుడు - AC మజుందార్ - (అంబికాచరణ్ మజుందార్)

1917లో - అనిబిసెంట్.

1920: లో తిలక్ మరణించాడు. దీనితో అతివాద ఉద్యమం కూడా అంతమైనది.

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

→ అలెక్ (బ్రిటీషు వారిచే రూపొందించబడిన బాల్య వివాహాల నిషేధ చట్టాలను వ్యతిరేకించాడు. (ప్రతిపాదించగానే) కేశవచంద్రసేన్, అలెక్ - వారి పిల్లల్లకు బాల్యవివాహం చేసారు)

→

లాలాలజపతిరాయ్ :-

బిరుదు – పంజాబ్ కేసరి (షేర్-ఇ-పంజాబ్)

వార్తాపత్రిక – 1) పంజాబీ

2) The pupil (ఆంగ్లభాషలో)

పుస్తకము :- UNHAPPY INDIA

సంస్థ – Hindu orphan Relief organisation (హిందూవుల అనాధ శరణాలయము.)

→ AITUC (All India Trade Union Congress) యొక్క మొట్టమొదటి అధ్యక్షుడు- లజపతిరాయ్. (AITUC ని స్థాపించిన వాడు - NM జోషి - 1920లో) (Narayan malhar Joshi)

→ ఆర్య సమాజ్ యొక్క శుద్ధి సంఘం ఉద్యమాలను పంజాబ్, లాహోర్‌లలో వ్యాప్తి చేసాడు.

– గవర్నర్ జనరల్ 2వ మార్లింట్ లజపతిరాయ్‌ను అత్యంత అపాయకరమైన కుట్రదారుడు అని పేర్కొన్నాడు (The most dangerous conspirator)

→ 1928లో సైమన్ కమీషన్‌కు వ్యతిరేకంగా లాహోర్‌లో సైమన్ గోబ్యాక్ ఉద్యమాన్ని చేపట్టాడు. ఈ సందర్భంగా లాహోర్ ACP శాండర్స్ లజపతిరాయ్‌పై లాఠీచార్జి జరిపించాడు.

→ దీనిలో గాయాలకు గురైన లజపతిరాయ్ మరణించాడు.

→ దీనికి ప్రతీకారంగా HRA - Hindustan Republican Association సభ్యులు భగత్ సింగ్, రాజ్‌గురు, చంద్రశేఖర్ ఆజాద్ శాండర్స్‌ను హత్య చేసారు. దీనిని లాహోర్ కుట్ర అంటారు.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

బాలకం <u>బిపిన్ చంద్రపాల్</u> : - ఇతను ఒక గొప్ప వక్త (orator)

- బ్రహ్మ (బ్రహ్మ సమాజ్ యొక్క ముఖ్య వక్తగా యూరప్, అమెరికాలను సందర్శించాడు.
- '<u>వందే మాతరం</u>' అనే పత్రికను ప్రచురించాడు. తరువాత ఈ పత్రికను <u>అరబిందోఘోష్</u> కు అప్పగించాడు.

→ వందే మాతరం ఉద్యమాలను B.C. పాల్ <u>బెంగాల్</u>, <u>ఆంధ్రాలలో</u> వ్యాప్తి చేసాడు.

= (ఆంధ్రాలో) ఇతని ప్రసంగాలను తెలుగులో అనువదించిన వాడు చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహం. (ఇతనిని సౌత్ మిల్టన్ అని పిలుస్తారు).

→

<u>అరబిందో ఘోష్</u>

బిరుదు - స్వామి

వార్తాపత్రిక - వందే మాతరం

పుస్తకాలు - NEW LAMPS FOR THE Old (మితవాదులను Target చేసినది)

- భవానీ మందిర్
- సావిత్రి
- LIFE DEVINE

} - అరవింద ఆశ్రమంలో - జీవితం పై

సంస్థ - అరవింద ఆశ్రమము (పాండిచ్చేరిలో)

→ అరబిందో ఘోష్ బరోడాలో ఒక ఉపాధ్యాయుడుగా పనిచేసాడు.

- లండన్‌లో 14 సం||లు గడిపిన తర్వాత 1893లో భారతదేశానికి వచ్చాడు.
- బెంగాల్‌లోని జాతీయ ఉద్యమంలో కీలకంగా పాల్గొన్నాడు.
- ఇతను <u>అలీపూర్</u> (పశ్చిమ బెంగాల్) కుట్రలో ఇరికించబడ్డాడు. ఈ కుట్ర తర్వాత అరబిందో ఘోష్ దక్షిణ భారతదేశంలో పాండిచ్చేరిలో స్థిరపడ్డాడు.
- తిలక్ యొక్క Passive Resistance అహింసా ప్రతిఘటన అనే సిద్ధాంతాలను ఆయన వందే మాతరం పత్రికలో ప్రచురించాడు. (7 సార్లు)

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com

STATEMENTS:

తెలుగే:

1) స్వరాజ్యం నాకున్నప్పుడు దానిని పొంది తీరుతాను.

2) స్వరాజ్యం ఒక మూలం. స్వదేశీ మరియు భుజాభుజాలు దానియొక్క శాఖలు

3) ఇప్పటి అతివాదులు నేటి మితవాదులు. ఎలాగైతే ఇప్పటి మితవాదులు నిన్నటి అతివాదులో అలాగ.

4) INC సంఘం బ్రహ్మాండంగా ఉన్నట్లుగా ఉంటే మేము సాధించలేము.

5) INC సమావేశాలను Holiday Recreations అని పేర్కొన్నాడు.

www.manabadi.com

This document is submitted by manabadi user. we are not responsible for any copyright voilation. For any discrepancies please eamil us: info@manabadi.com